

Automatyka użytkowa

Karta opisu przedmiotu

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Technologia Chemiczna (kierunek wspólny - WIMiC)		Cykl dydaktyczny 2023/2024	
Specjalność -		Kod przedmiotu CTCHS.li10.15448.23	
Jednostka organizacyjna Wydział Inżynierii Materiałowej i Ceramiki		Języki wykładowe polski	
Poziom kształcenia Studia inżynierskie I stopnia		Obligatoryjność Obowiązkowy	
Forma studiów Stacjonarne		Blok zajęciowy Przedmioty kierunkowe	
Profil studiów Ogólnoakademicki		Przedmiot powiązany z badaniami naukowymi Nie	
Koordinator przedmiotu		Krzysztof Mars	
Prowadzący zajęcia		Karol Kyzioł, Krzysztof Mars	
Okres Semestr 5		Forma zaliczenia Zaliczenie	
		Forma prowadzenia i godziny zajęć Wykład: 15 Ćwiczenia projektowe: 30	
		Liczba punktów ECTS 3	

Cele kształcenia dla przedmiotu

C1	Głównym celem przedmiotu jest przekazanie podstawowej wiedzy dotyczącej układów regulacji automatycznej, w których istotnym elementem jest dobór odpowiedniego algorytmu sterowania uwzględniający właściwości dynamiczne obiektu regulacji, rodzaj zadania (regulacja stałowartościowa, programowa, i in.), a także kryteria związane z jakością regulacji i stabilnością układu. W trakcie wykładu studenci mają okazję zapoznać się z zagadnieniami dotyczącymi teorii sterowania, a także z praktycznymi rozwiązaniami, które występują w zautomatyzowanych systemach wytwarzania. W ramach ćwiczeń projektowych wykonywane są obliczenia w pakiecie Matlab-Simulink, których celem jest analiza podstawowych właściwości układów regulacji automatycznej.

Efekty uczenia się dla przedmiotu

Kod	Efekty w zakresie	Kierunkowe efekty uczenia się	Metody weryfikacji
Wiedzy - Student zna i rozumie:			
W1	Student zna i rozumie podstawowe pojęcia dotyczące sposobów opisu właściwości elementów wykorzystywanych w układach regulacji automatycznej. Zna różne algorytmy sterowania. Potrafi określić ustawienia regulatora z uwzględnieniem właściwości obiektu regulacji i rodzaju realizowanego zadania. Posiada wiedzę dotyczącą praktycznych możliwości realizacji sterowania w oparciu o nowoczesne systemy komputerowe znajdujące zastosowanie w przemyśle ceramicznym.	TCH1A_W03	Wykonanie projektu, Sprawozdanie
Umiejętności - Student potrafi:			
U1	Student potrafi opisać właściwości podstawowych elementów występujących w układach regulacji automatycznej przy pomocy charakterystyk czasowych i częstotliwościowych. Student potrafi opisać działanie prostego układu regulacji automatycznej w oparciu o analizę modeli uzyskanych przy pomocy pakietu MatLab-Simulink. Student potrafi dobrać ustawienia regulatora P, PI, PID.	TCH1A_U03	Wykonanie projektu, Wykonanie ćwiczeń laboratoryjnych, Sprawozdanie
Kompetencje społecznych - Student jest gotów do:			
K1	Student jest gotów ocenić wpływ automatyzacji na efektywność działania współczesnych systemów produkcyjnych.	TCH1A_K01	Wykonanie projektu, Sprawozdanie
K2	Student jest gotów do podnoszenia swoich kompetencji zawodowych w obszarze zarządzania technologiami wytwarzania materiałów ceramicznych.	TCH1A_K01	Wykonanie projektu, Sprawozdanie

Treści programowe zapewniające uzyskanie efektów uczenia się dla modułu zajęć

Przyswojenie treści programowych dla tego modułu umożliwia zapoznanie z: podstawowymi pojęciami z zakresu automatyki, możliwościami sterowania i regulacji, oraz urządzeniami automatyki przemysłowej. Omawiane zagadnienia są uzupełniane przykładami pochodzącymi z wielopoziomowych systemów sterowania cyfrowego znajdujących szerokie zastosowanie we współczesnych systemach wytwarzania ze szczególnym uwzględnieniem aparatury kontrolno pomiarowej występującej w przemyśle ceramicznym i chemicznym.

Nakład pracy studenta

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane aktywności
Wykład	15
Ćwiczenia projektowe	30
Przygotowanie do zajęć	20
Samodzielne studiowanie tematyki zajęć	15
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 80
Liczba godzin kontaktowych	Liczba godzin 45

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Treści programowe

Lp.	Treści programowe	Efekty uczenia się dla przedmiotu	Formy prowadzenia zajęć
1.	1. Pojęcia podstawowe. Obiekt regulacji. Układ regulacji automatycznej. Klasyfikacje układów regulacji automatycznej. Podstawowe człony w automatyce. Przekształcanie schematów blokowych. 2. Opis układu dynamicznego w przestrzeni stanów. Definicja transmitancji operatorowej. Definicja transmitancji widmowej. Charakterystyki czasowe i częstotliwościowe obiektów automatyki. Doświadczalne wyznaczanie charakterystyk dynamicznych. 3. Układy sterowania. Sterowanie w układzie otwartym i zamkniętym. Zagadnienia związane ze stabilnością układów regulacji automatycznej. Kryteria stabilności. Wpływ ujemnego sprzężenia zwrotnego na właściwości układów regulacji automatycznej. 4. Algorytmy regulacji. Klasyfikacja regulatorów. Wpływ nastaw regulatora na działanie układu regulacji automatycznej. Regulator dwustawny. Regulator proporcjonalny P. Regulator całkujący I. Regulator proporcjonalno – całkujący PI. Regulator proporcjonalno – różniczkujący PD. Regulator proporcjonalno – całkujący – różniczkujący PID. Dobór typu regulatora do realizowanego sterowania. Metody doboru nastaw regulatora z uwzględnieniem wskaźników jakości regulacji. Autoadaptacja. 5. Wybrane zagadnienia dotyczące użytkowych właściwości aparatury automatyzacji wykorzystywanej we współczesnych systemach produkcyjnych. Elektryczne, hydrauliczne i pneumatyczne urządzenia automatyki przemysłowej. Schemat sprzętowy sterowników wielofunkcyjnych i sterowników PLC. Moduły: Wej./Wyj., CPU, PS, specjalizowane. Programowanie sterowników PLC. 6. Czujniki pomiarowe. Pomiar temperatury, ciśnienia, poziomu, natężenia przepływu i składu chemicznego. Przetworniki parametryczne i generacyjne. Przetworniki inteligentne. Współpraca przetworników z układami PLC (ang. Programmable Logic Controller). Pomiar i akwizycja danych w przemyśle ceramicznym. Rozproszone systemy kontrolno pomiarowe (Advantech, moduły ADAM serii 4018, 4050, 4052, 4060 i 5000). 7. Eksploatacja zautomatyzowanych systemów wytwarzania w przemyśle ceramicznym.	W1, K1, K2	Wykład
2.	1-2. Wprowadzenie do programu MATLAB-Simulink. 3. Wyznaczanie charakterystyk skokowych podstawowych elementów automatyki. 4. Wyznaczanie charakterystyk częstotliwościowych podstawowych elementów automatyki. 5. Badanie właściwości dynamicznych modelu elementu oscylacyjnego. 6. Badanie właściwości użytkowych układów regulacji automatycznej. 7. Badanie właściwości regulatorów. 8. Algorytmy regulacji. 9. Regulator dwustawny. 10. Regulator trójpółożeniowy. 11-14. Przygotowanie projektu. 15. Prezentacja projektu.	W1, U1, K1	Ćwiczenia projektowe

Informacje rozszerzone

Metody i techniki kształcenia :

Mini wykład

Rodzaj zajęć	Metody zaliczenia	Warunki zaliczenia przedmiotu
Wykład	Wykonanie projektu, Sprawozdanie	Wykonanie sprawozdań, wykonanie projektu
Ćwiczenia projektowe	Wykonanie projektu, Wykonanie ćwiczeń laboratoryjnych, Sprawozdanie	Wykonanie sprawozdań, wykonanie projektu

Warunki i sposób zaliczenia poszczególnych form zajęć, w tym zasady zaliczeń poprawkowych, a także warunki dopuszczenia do egzaminu

Obowiązkowa obecność na zajęciach projektowych, wykonanie projektu, wykonanie sprawozdań

Sposób obliczania oceny końcowej

ocena końcowa = $0,75 \cdot \text{ocena projektu} + 0,25 \cdot \text{ocena sprawozdań}$

Sposób i tryb wyrównywania zaległości powstałych wskutek nieobecności studenta na zajęciach

Konsultacje, w uzasadnionych przypadkach możliwość odrobienia zajęć z inną grupą.

Zasady udziału w poszczególnych zajęciach, ze wskazaniem, czy obecność studenta na zajęciach jest obowiązkowa

Wykład: Studenci uczestniczą w zajęciach poznając kolejne treści nauczania zgodnie z sylabusem przedmiotu. Studenci winni na bieżąco zadawać pytania i wyjaśniać wątpliwości. Rejestracja audiowizualna wykładu wymaga zgody prowadzącego. Ćwiczenia projektowe: Studenci wykonują prace praktyczne mające na celu uzyskanie kompetencji zakładanych przez sylabus. Ocenie podlega sposób wykonania ćwiczeń. Samodzielnie przygotowany projekt należy zaprezentować i obronić. Ocena końcowa zależy od aktywności na zajęciach, oceny ze sprawozdań i oceny z projektu.

Literatura

Obowiązkowa

1. „Podstawy automatyki” T. 1, T.2, Janusz Kowal, AGH Uczelniane Wydawnictwa Naukowo-Dydaktyczne, 2007
2. „Podstawy automatyki : materiały pomocnicze do ćwiczeń laboratoryjnych”, Marian Sokół, Kraków AGH Uczelniane Wydawnictwa Naukowo-Dydaktyczne, 2005
3. „Podstawy automatyki”, Tadeusz Mikulczyński, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, 1998.
4. „Podstawy automatyki, M. Żelazny, PWN, W-wa 1976
5. „Materiały pomocnicze do przedmiotu podstawy automatyki, L. Płonecki, Politech. Świętokrzyska, Kielce 1997
6. „Podstawy automatyki”, E. Mazur i in., Wyd. Polit. Częstoch., Częstochowa 1995
7. „Ćwiczenia laboratoryjne z modelowania i symulacji układów mechanicznych w programie Matlab – Simulink”, H. Achtelek i in., Politechnika Opolska, Opole 2005

Dodatkowa

1. „Programowanie sterowników przemysłowych” Jerzy Kasprzyk, Warszawa Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, 2006
2. „Regulatory i układy automatyki”, Jerzy Brzózka, Warszawa Mikom, 2004
3. „Matlab – obliczenia numeryczne i ich zastosowanie”, A. Zalewski in., Wyd. Nakom, Poznań, 1999
4. „Laboratorium z podstaw automatyki”, J. Diaczuk i in., WSI, Koszalin 1993
5. „Przykłady i ćwiczenia w programie Simulink”, W. Regel, Wyd. Mikom, W-wa 2004

Kierunkowe efekty uczenia się

Kod	Treść
TCH1A_K01	jest gotów do krytycznej oceny posiadanej wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych
TCH1A_U03	ma umiejętność doboru surowców do zaplanowanych procesów chemicznych, potrafi zaprojektować prostą aparaturę chemiczną, proces technologiczny, zaplanować eksperymenty chemiczne, badać przebieg procesów chemicznych z wykorzystaniem metod dokładnych i przybliżonych, symulacji komputerowych oraz interpretować uzyskane wyniki
TCH1A_W03	ma podstawową wiedzę na temat metod i technik instrumentalnych ważnych z punktu widzenia badania struktury związków chemicznych i materiałów oraz zna i rozumie zasady związane z doбором materiałów stosowanych w budowie aparatury i instalacji chemicznych